
Utmaningar mot det öppna samhället i samband med risker och hot

Britt-Marie Drottz Sjöberg

brittds@svt.ntnu.no

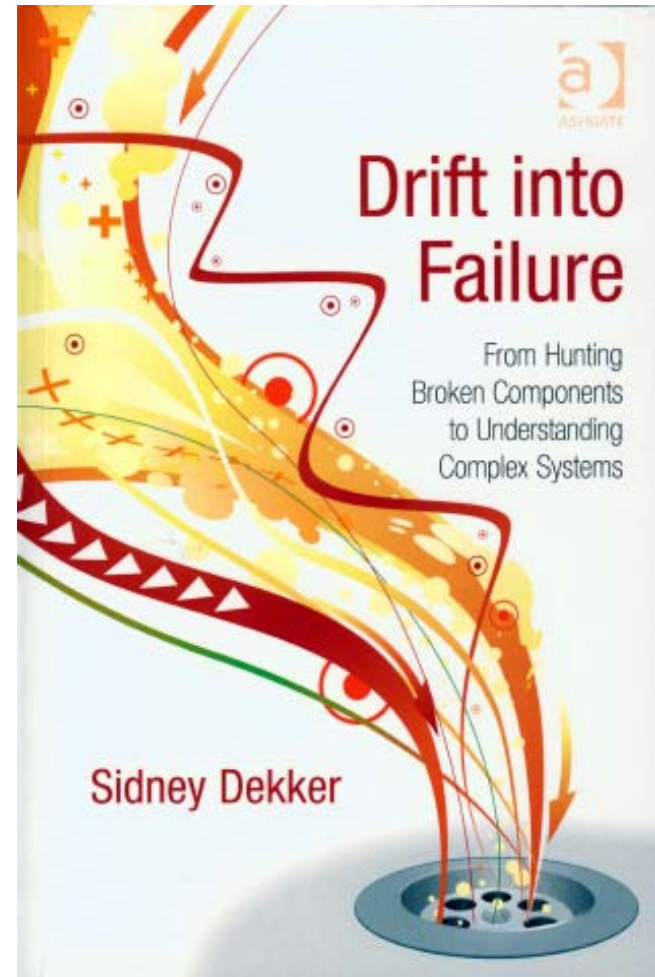
Psykologisk institutt, NTNU

Utmaningar

- Systemkomplexitet
 - Närhet – distans
 - Säkerhet, marknad och samhällsansvar
 - Insyn, deltagande och informationsskydd
 - Globalisering, teknokrati, och demokrati
-

Systemkomplexitet

- “Newton-Descarte visionen”
 - Lineära händelse-sekvenser
 - Försvarsbarriärer
 - Kontroll av energier
 - “Systemic metod”; plocka isär; finna luckorna i försvarssystemet
- Reduktionism

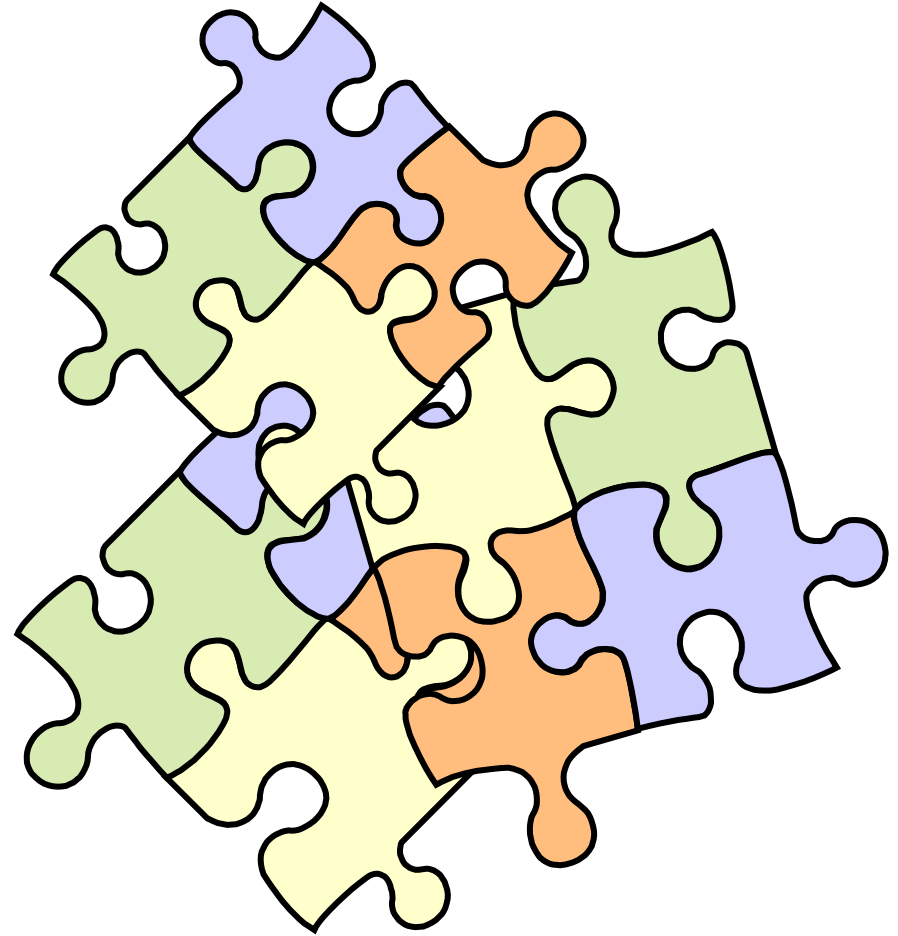
“Teknologin har utvecklats snabbare än teorin” (Dekker, 2011)

- Komplexiteten ligger före vår förståelse av den
- Vi kan bygga och hantera tekniken – i isolerade system
- Men,
 - Konkurrens
 - Inbördes förhållanden
 - Inbördes beroenden

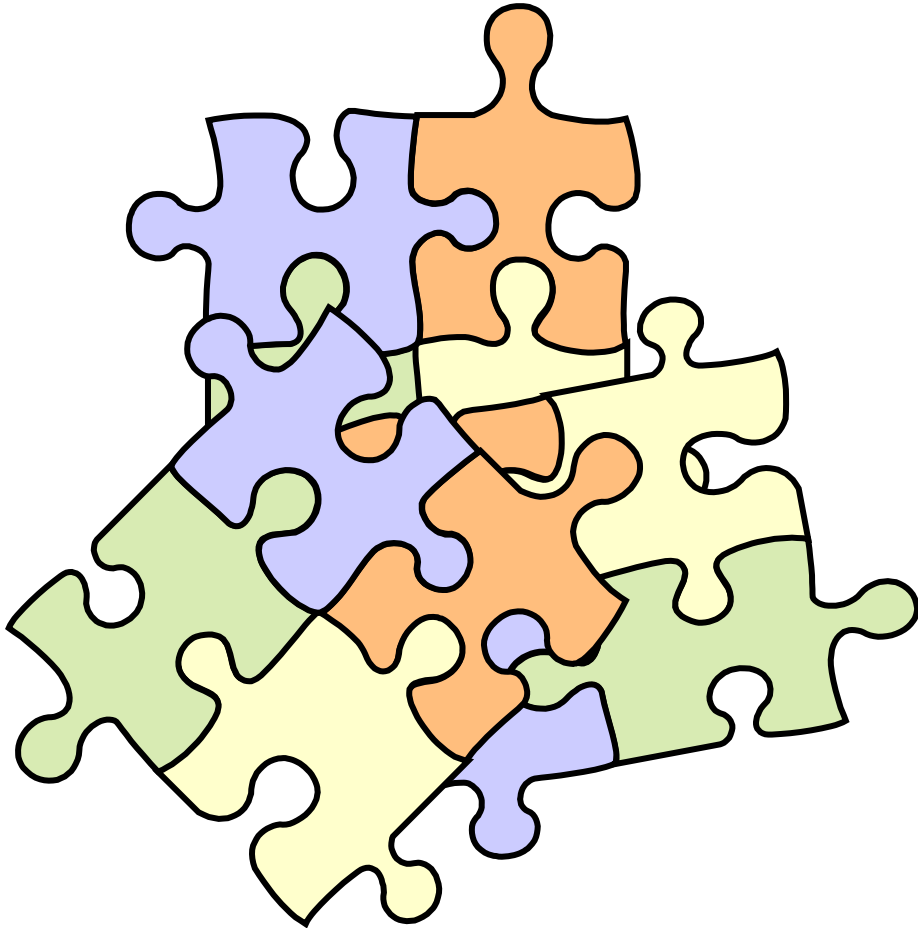
} multipla möjliga utfall
- Vi saknar explicita eller välutvecklade teorier för hur sådan komplexitet utvecklas – och kan hanteras

Vad är komplexitet?

- Stort antal olika, interagerande delar som ger upphov till oplanerade händelser
- Ger upphov till nyheter, t ex. Andra typer av stora händelser eller olyckor
- Sådana händelser kan inte spåras tillbaka till enstaka komponenter
- Vi kan inte designa komplexitet – den bara “sker”; är ett resultat; utvecklas av sig självt

Systemkomplexitet

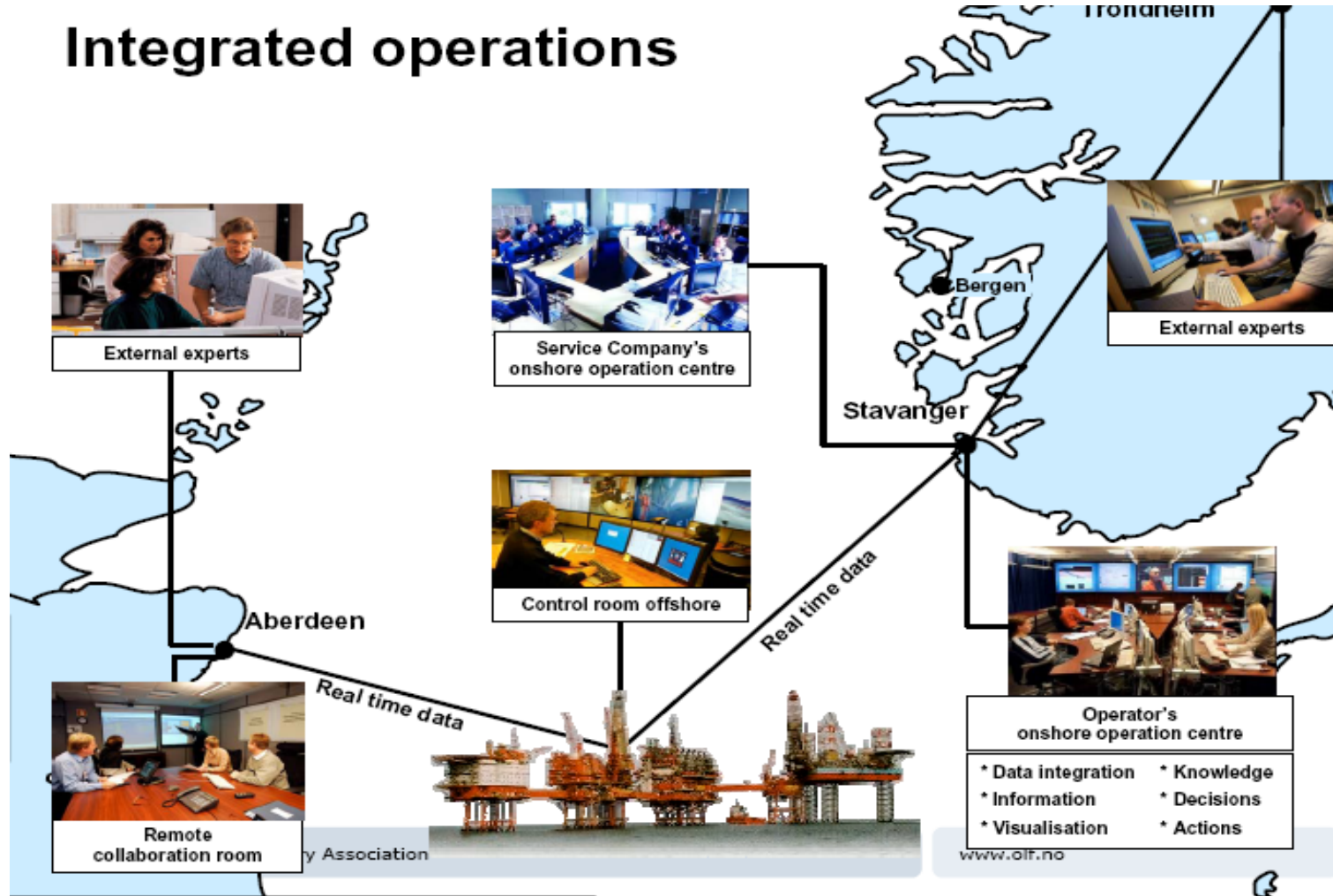
- Internationella system
 - > Globalisering
 - > Interkonnektivitet
 - > Beroenden
- Informationsflöde
 - > Transparens
 - > Jämförelser
 - > Social spänning
- Säkerhet mot hot
 - > "Need to know"
 - > Kontroll
 - > Tystnad, Slutet samhälle

Systemkomplexitet: Närhet – distans Key distributed

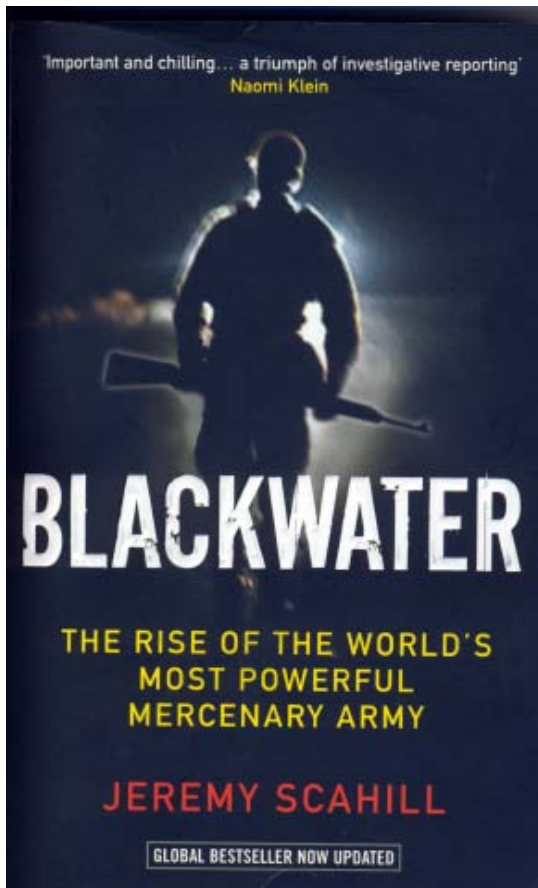
stakeholders involved in integrated operations, taken from Oljeindustriens Landsforening (OLF - Norwegian Oil Industry Association). (2005). "Integrated Work Processes" with permission of Johnsen, 2010.

Integrated operations in the North Sea – a network

Integrated operations

Säkerhet, marknad och samhällsansvar

- “We’re a private company. The key word here is ‘private’ “ (Erik Prince, p. 25, hearing in US Congress 2007)
- Från start till sent 2007 totalt 1 miljard dollar för “diplomatic security”
- Ett av mer än 170 företag med legosoldater i Irak
- Nisour Square, Irak 2007

Marknad och samhällsansvar

- Specifikt dilemma: ställa till ansvar de som ansvarar för din säkerhet
- Generellt dilemma: “out-sourcing” av säkerhetsarbete
 - Hur regleras ansvaret?
 - Vilken information är tillgänglig?
 - Vem skall informeras?
 - Vem tar beslut?
 - Vem betalar?

Insyn, deltagande och informationsskydd

- Transparens

- Regelstyrd administration
- Ärlig och öppen social kommunikation
- Sätt att göra organisationer och samhälle känt (knowable)

- Angående Governance

“I do really take it for an indisputable truth, and a truth that is one of the corner-stones of political science – the more strictly we are watched , the better we behave” (Jeremy Bentham, 1790s)

Insyn, deltagande och informationsskydd

- Exempel regelverk
 - Samråd enligt Miljöbalken
 - Sevesodirektivet
 - Helsingforskonventionen
 - Århuskonventionen
 - Etc.
- Vad med
 - Smitta, t ex H1N1
 - Kriminalitet, pedofiler
 - Terrorhandling, bombhot

Insyn, deltagande och informationsskydd

Positivt

- Familjäritet, kunskap
- Riskhantering, robusthet
- Engagemang
- Levande samhälle

Negativt

- Ökad sårbarhet
 - Misstänksamhet, misstroende
 - Förlust av lojalitet, solidaritet
 - Slutet samhälle
-

Globalisering, teknokrati, och demokrati

Förtroende och frön av dystopi

- Konnektivitet -> Ökad informationstillgänglighet
- Växande sociala skillnader -> Sociala dilemman
- Förväntningar -> jämförelser “uppåt” -> ökat missnöje
- Förlust av förtroende

Summering utmaningar

- “All over the place”?
 - Multipel systemkomplexitet
 - Teknik, miljö, människa
 - Frihet – Management – Governance - Kontroll
 - Närhet - Distans
 - Säkerhet – Transparens
 - Obönhörlig utveckling – Teknokrati? Demokrati? Kaos?
- En sak i taget? Summan mer än delarna?
- “Vägen till helvetet är stensatt med goda avsikter”?

Slutsatser

- Det öppna samhället verkar vara både
 - En förutsättning för demokrati &
 - Ett hot mot säkerheten

- ॐ Demokrati= hot mot säkerheten?

- Nej: Demokrati är en nödvändig men inte tillräcklig förutsättning för säkerhet

Slutsatser

- Vi har ett förvånansvärt väl fungerande samhälle
 - – men hur länge till?
- Vi lever under Damokles svärd
 - **Komplexitet innebär ökad osäkerhet**
 - **Osäkerhet skapar både frihet och rädsla**
 - **Rädsla skapar krav på trygghet**
- **Utmaningar ligger i att rätt förvalta mänskliga förhållanden och bidrag:**
 - **Viktigt att upprätthålla sociala kontrakt samt öppenhet om ansvar, processer och ramar, om inte alltid ge alla detaljer**

